

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.1.4>

УДК 378.4:334.72:005.591.6

Леся Червона

<https://orcid.org/0000-0002-3036-3668>

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці,
Інститут вищої освіти НАПН України,
вул. Бастіонна, 9, 01014, Київ, Україна
chervona_lesya@ukr.net

Оксана Бульвінська

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник Бібліотеки,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Левка Лук'яненка, 13-б, 04207, Київ, Україна
o.bulvinska@kubg.edu.ua

Лакуша Наталія

<https://orcid.org/0000-0001-8816-3178>

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
просп. Повітряних Сил, 31, 03037, Київ, Україна
lakusha.nm@knuba.edu.ua

РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: АНАЛІЗ ПРАКТИК В УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Стаття присвячена комплексному аналізу сучасних практик та інструментів розвитку студентського підприємництва в українських закладах вищої освіти в умовах глобальних трансформацій та безпекових викликів. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку нових драйверів економічного зростання для повоєнного відновлення України, де університети мають стати центрами формування інноваційного людського капіталу. Метою роботи є систематизація існуючих моделей підтримки молодіжних стартапів, виявлення бар'єрів на шляху їх реалізації та обґрунтування механізмів удосконалення підприємницьких екосистем закладів вищої освіти. У статті проведено ґрунтовний аналіз діяльності провідних інноваційних майданчиків, таких як стартап-школа «Sikorsky Challenge», акселератор IdeasLab UKU, програми SET University, мережа інкубаторів YEP. На основі звіту Європейської комісії щодо підприємницьких навичок та способів мислення в освіті авторами виокремлено ключові організаційні напрями: інфраструктурний (створення коворкінгів та хабів), освітній (інтеграція стартап-проектів у навчальні плани через буткемпи та хакатони, співпрацю з бізнесом, державними структурами, та міжнародними інституціями), навчання підприємству протягом життя. Результати дослідження свідчать про поступовий перехід вітчизняних університетів від фрагментарних

ініціатив до формування цілісних підприємницьких екосистем. Доведено, що успіх студентських інновацій залежить від синергії академічної підготовки, менторської підтримки та доступу до міжнародних акселераційних програм. Водночас виявлено низку системних проблем: брак сталих механізмів фінансування, низький рівень комерціалізації наукових розробок та недостатню управлінську автономію стартап-центрів. Наголошено на важливості формування підприємницької культури як основи для підготовки лідерів, здатних створювати високотехнологічні рішення для потреб відновлення національної економіки.

Ключові слова: акселератор, бізнес-інкубатор, інноваційна інфраструктура, підприємницький університет, повоєнне відновлення, стартап-екосистема, студентське підприємництво, цифровізація освіти.

ВСТУП

У сучасних умовах глобальних трансформацій та безпекових викликів роль закладів вищої освіти виходить за межі суто освітньої та наукової діяльності. Університети стають ключовими суб'єктами інноваційних екосистем, виконуючи роль драйверів економічного зростання та соціальної стабільності. Для України, яка перебуває в стані війни та готується до масштабного повоєнного відновлення, розвиток студентського підприємництва набуває стратегічного значення. Формування у здобувачів освіти підприємницького мислення та навичок створення стартапів є необхідною умовою для розбудови стійкої національної економіки, заснованої на високих технологіях та інноваціях. Незважаючи на значні теоретичні напрацювання, практичні аспекти реалізації підприємницьких ініціатив у вітчизняному освітньому просторі потребують системного аналізу та структурування з урахуванням нових реалій цифровізації та євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі студентське підприємництво розглядається як один із ключових інструментів реалізації концепції підприємницького університету та важливий чинник інноваційного й регіонального розвитку. Дослідження в цій сфері зосереджуються на аналізі освітніх програм з підприємництва, університетських екосистем підтримки стартапів, інституційних механізмів стимулювання підприємницької активності студентів, а також результативності відповідних практик.

J. S. C. Leiva et al. (2025), досліджуючи вплив чотирьох контекстуальних факторів (галузеві та технологічні; інституційні та політичні; організаційно-університетські; культурні) та їхньої взаємодії і впливу на підприємництво студентів університетів, визнали позитивний ефект кожного фактора щодо стартап-діяльності здобувачів освіти, а також значну синергію поєднання контекстуальних факторів.

Сучасні наукові розвідки підтверджують, що університетське середовище є визначальним фактором формування підприємницьких компетентностей молоді. Зокрема, J. Iqbal et al. (2022) наголошують на ролі середовища кампусу як медіатора, що перетворює освітню програму на реальний професійний досвід через позааудиторну активність. Цю думку розвивають A. Rocha et al. (2022), акцентуючи на важливості інфраструктурних елементів – інкубаторів та акселераторів, які створюють умови для практичної апробації ідей. Дослідження A. K. Kwetan та D. Harjanti (2024) акцентує увагу на комплексному впливі університетського середовища на формування підприємницької активності молоді. Автори доводять, що розвиток підприємницьких намірів є результатом синергії між академічним навчанням, зростанням особистісної самоефективності та розбудовою соціальних мереж. Зокрема, науковці підкреслюють, що мережа професійних зв'язків, сформована в стінах університету, виступає критичним ресурсом, який дозволяє студентам трансформувати освітні результати в реальну готовність до створення власного бізнесу.

Окремий напрям сучасних розвідок присвячений аналізу університетських підприємницьких екосистем, орієнтованих на молодіжні проекти. Дослідження I. D. Utama et

al. (2025) надає докази того, що інтеграція освіти, наставництва та інвестицій суттєво сприяє підприємницьким намірам студентів. Отже, співпраця між закладами освіти, політиками та інвесторами є життєво важливою для створення комплексних систем підтримки, які готують майбутніх підприємців до успіху на динамічних ринках.

A. Jurgelevičius et al. (2025), ґрунтуючись на власному дослідженні, до факторів впливу на успіх стартапів, керованих студентами, додають, окрім наставництва, ще підприємницький досвід викладачів, студентський менталітет.

N. M. Kassim et al. (2024) наголошують на впливі системної підприємницької освіти на підприємницькі наміри студентів, а A. R. Galvão et al. (2025), окрім підприємницької й інституційної підтримки закладу вищої освіти, акцентують на психологічних та особистісних детермінантах підприємницьких намірів здобувачів освіти.

Сучасні українські дослідження трактують студентське підприємництво як важливий чинник трансформації університетів у підприємницькі та інноваційні інституції, підкреслюючи роль формування підприємницьких компетентностей, розвитку стартап-екосистем і міжсекторальної взаємодії в контексті повоєнного відновлення України (Червона & Бондаренко, 2025). Л. Лігоненко та співавтори (2023) наголошують на необхідності розбудови в українських закладах вищої освіти цілісного інституційного середовища, що поєднує освітній та культурний компоненти для підвищення підприємницької готовності студентів.

Водночас бракує системних емпіричних досліджень щодо інституційних механізмів підтримки студентських стартапів і моделей функціонування підприємницьких університетів в умовах безпекових викликів в Україні, що зумовлює потребу подальшого комплексного наукового аналізу.

Мета статті полягає в проведенні комплексного аналізу та узагальненні існуючих практик розвитку студентського підприємництва в українських університетах, виявленні ключових інструментів підтримки молодіжних інновацій.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення поставленої мети використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів: системний підхід – для розгляду підприємницького середовища університету як цілісної екосистеми; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення практик різних закладів вищої освіти та виокремлення найбільш ефективних моделей підтримки стартапів; методи класифікації та типізації – при структуруванні форм підприємницької активності (інкубатори, акселератори, хаби); описовий аналіз – для опису поточного стану нормативно-правового та інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності в університетах.

В якості методології використані висновки звіту Європейської комісії щодо підприємницьких навичок та способів мислення в освіті (European Commission, 2025), в якому наголошується, що підприємництво – це не просто започаткування бізнесу. Це наскрізна та безперервна компетентність, яка сприяє креативності, стійкості, співпраці та створенню цінностей.

Ключові висновки зі звіту:

- посилення служб підтримки: наставництво, інкубатори та юридичні чи фінансові консультації є важливими для того, щоб допомогти студентам перейти від ідей до дій;
- інтеграція в освітні програми: впровадження підприємництва у вищу освіту вимагає гнучких, студентоорієнтованих підходів, практичного навчання та тісної співпраці із зовнішніми партнерами;
- навчання протягом усього життя: від початкової школи до професійної підготовки та безперервної освіти, учні будь-якого рівня та віку можуть отримати користь від підприємницьких навичок.

Відповідно до ключових висновків Європейської комісії узагальнено досвід українських закладів вищої освіти з розвитку студентського підприємництва.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток студентського підприємництва у вітчизняних університетах поступово трансформується з епізодичних ініціатив у системний компонент освітньо-інноваційної екосистеми закладів вищої освіти. У сучасних умовах університет дедалі частіше виконує не лише освітню та наукову, а й підприємницьку функцію, формуючи середовище для генерації інноваційних ідей, створення стартапів та комерціалізації результатів досліджень. Така трансформація відбувається під впливом глобальних тенденцій розвитку підприємницьких університетів, цифровізації економіки та необхідності прискореного повоєнного відновлення країни.

Аналіз практик провідних українських університетів відповідно до звіту Європейської комісії (European Commission, 2025), дає змогу виокремити кілька ключових організаційних моделей підтримки студентського підприємництва. Найпоширенішою є **модель інноваційної інфраструктури для посилення підтримки, що включає стартап-школи, бізнес-інкубатори, акселераційні програми, центри трансферу технологій та коворкінг-простори**. Їх функціонування спрямоване на забезпечення повного циклу розвитку інноваційної ідеї – від формування підприємницького мислення і компетентностей до залучення інвестицій і виведення продукту на ринок. Важливою особливістю таких структур є міждисциплінарність, що об'єднує студентів технічних, економічних, гуманітарних та управлінських спеціальностей у спільні проектні команди.

Показовим прикладом формування комплексної інноваційної екосистеми є діяльність мережі стартап-шкіл, інкубаторів та акселераторів Sikorsky Challenge Україна, створеної за підтримки Міністерства освіти і науки України в межах концепції «підприємницького університету». Перша стартап-школа «Sikorsky Challenge» запрацювала у Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського в лютому 2014 р. як платформа підготовки інноваційних проєктів, що об'єднує студентів, науковців і представників бізнесу навколо створення технологічних стартапів. На сьогодні до платформи приєдналися 22 стартап-школи з 25 університетів України, зокрема Національного університету «Львівська політехніка», Українського католицького університету, Київського академічного університету, Київської школи економіки та інших (Всеукраїнська Інноваційна екосистема «Sikorsky Challenge Україна»).

Міністерство освіти і науки України активно підтримує створення мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів на базі закладів вищої освіти. Так, у 2024 р. почався експериментальний проєкт зі створення мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів, спрямованого на розвиток інноваційної екосистеми, яка допоможе у створенні, розвитку та масштабуванні стартапів для використання і комерціалізації науково-технічного (прикладного) результату, на початковому етапі їхнього розвитку, залученні інвесторів та налагодженні бізнес-зв'язків, наданні фінансової, експертної та іншої підтримки. Переможцями першого конкурсного відбору для створення мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів визначено 6 університетів: Національний авіаційний університет; Вінницький національний технічний університет; Київський академічний університет; Сумський державний університет; Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»; Національний університет «Одеська політехніка» (Міністерство освіти і науки України, 2024).

21 травня 2025 р. Міністерство освіти і науки України у співпраці з провідними освітніми, інноваційними та інвестиційними партнерами офіційно оголосило про запуск масштабної мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів. Мета ініціативи – сприяти перетворенню університетів і наукових установ на активних учасників інноваційного процесу та економічного відновлення України, де стартапи формуються не в ізоляції, а в

тісній співпраці з бізнесом. Подальші кроки передбачають: масштабування мережі стартап-шкіл; підтримку наукомістких стартапів у пріоритетних сферах – MedTech, BioTech, AgroTech, GreenTech, Dual-use; проведення практичних воркшопів – від етапу проголошення ідеї до інкубації; розвиток партнерств із бізнесом, акселераторами та іншими організаціями інноваційної екосистеми; забезпечення доступу до актуальних грантових програм та фінансових інструментів для стартапів (Міністерство освіти і науки України, 2025).

Додатковим підтвердженням ефективності університетських механізмів підтримки підприємництва є участь студентських стартапів у міжнародних технологічних подіях, зокрема IT Arena та Nordic Deep Tech Business Summit, що сприяє розширенню партнерських зв'язків, залученню інвестицій і підвищенню глобальної конкурентоспроможності українських інноваційних команд (Sikorsky Challenge Ukraine).

Таким чином, наведені кейси свідчать про поступове формування в Україні мережевої моделі університетської інноваційної інфраструктури, у межах якої поєднуються освітні програми, акселераційні механізми, міжнародні партнерства та практична реалізація студентських стартапів. Це підтверджує перехід від фрагментарних ініціатив до системного розвитку підприємницьких екосистем у закладах вищої освіти.

Іншою суттєвою практикою є **інтеграція підприємницької підготовки в освітні програми**. Це реалізується через впровадження курсів із підприємництва, інноваційного менеджменту, стартап-проектування, цифрового маркетингу, а також через використання проектно-орієнтованого та проблемно-орієнтованого навчання. Такі дисципліни мають не лише теоретичний характер, а й передбачають розроблення студентами власних стартап-проектів та їх презентацію в межах університетських конкурсів.

Яскравим прикладом такої освітньої інтеграції є пілотний проєкт «Підприємницький університет», у межах якого в закладах вищої освіти запроваджено курс «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами». Цей курс реалізується спільно Старт-інкубатором YEP, Міністерством освіти і науки України, Міністерством цифрової трансформації та платформою Diia.Business, що дає студентам не лише теоретичні знання, а й практичні навички з розробки та валідації бізнес-ідей (Міністерство цифрової трансформації, 2020).

Цей проєкт спрямований на виведення університетського підприємництва в Україні на якісно новий рівень, запуск тренду на створення стартапів серед молоді та студентів.

Мета навчального курсу «Інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами» – формування системи знань і практичних навичок у створенні і управлінні стартапами на початковій стадії, підготовка студентів до участі в інкубаційних, акселераційних і грантових програмах підтримки стартапів. У курсі поєднуються ґрунтовна академічна підготовка, вивчення світового досвіду щодо стартапів, формування підприємницьких компетентностей для запуску власної справи, пропозиції реальних підприємницьких можливостей, які стимулюють до створення та розвитку власної бізнес-ідеї.

Серед університетів-учасників цього проєкту – 96 університетів з 29 міст, 220 викладачів, більш ніж 9000 студентів (Підприємницький університет YEP!). До проєкту приєдналися Національний технічний університет «Львівська політехніка», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Київський національний університет будівництва і архітектури, Запорізький національний університет, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Сумський державний університет, Донецький національний технічний університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Волинський національний університет імені Лесі Українки та інші заклади вищої освіти України.

Ще один приклад підготовки до запуску стартап-компаній – навчання в Стартап-школі «Sikorsky Challenge Україна», яке відбувається на основі оригінальної методики, розробленої в процесі розвитку цієї інноваційної екосистеми.

Навчання в Стартап Школі відбувається в декілька етапів.

1 етап присвячений власне навчанню за оригінальною програмою «Інноваційне підприємництво та практика запуску стартапа», де слухачі отримують базові знання та навички в розробленні стартап-проекту. Результатом цього етапу є відбір проектів, що мають перспективу комерціалізації і формуванням команд відібраних проектів.

2 етап – інкубування. На цьому етапі проходить підготовка стартап-проектів до інвестування: удосконалюються бізнес-моделі та технології як наслідок роботи з клієнтами та експертами; здійснюються маркетингові дослідження; оформлюються права інтелектуальної власності; створюються/удосконалюються прототипи виробів/сервісів.

3 етап присвячений конкурсу стартапів міста/регіону. Переможці подають заявки на участь у Міжнародному фестивалі Sikorsky Challenge, а також можуть підписати угоди з потенційними інвесторами щодо інвестування проектів.

На 4 етапі проходить акселерація стартап-проектів: доопрацювання і вдосконалення технології виробництва чи бізнес-моделі, підготовка до виробництва, патентування винаходу, перші кроки до відкриття стартап-компанії (Мережа стартап-шкіл «Sikorsky Challenge»).

Серед найбільш вдалих прикладів освітньої, менторської та інвестиційної підтримки студентських стартапів – освітній центр Українського католицького університету – Ideas Center UCU, заснований у 2018 р. Центр впроваджує безкоштовну програму-акселератор студентських стартапів – IdeasLab. У межах цієї програми сформовано низку інноваційних проектів різної галузевої спрямованості, серед яких NeoTech, Rent ID, OUTECH, LogiConnect, NutriLab та інші, що демонструють широку тематичну диверсифікацію студентських ініціатив — від цифрових сервісів до медико-технологічних рішень (Ideas Center UCU). Важливим індикатором ефективності акселераційної моделі є вихід окремих команд на міжнародний рівень: студентські стартапи Petsos.app та Bridge пройшли фінальні етапи міжнародної акселераційної програми у США та презентували власні рішення іноземним інвесторам, що засвідчує здатність університетських інноваційних середовищ інтегруватися у глобальну стартап-екосистему (UCU Business School, 2025).

Окремі університетські програми включають практичні інтенсиви та буткемпи, які поглиблюють компетентності у сфері підприємництва. Так, SET Bootcamp від SET University передбачає тритижневу роботу студентських команд для створення стартапів, орієнтованих на відновлення України, під менторством українських і міжнародних експертів у питаннях менеджменту, маркетингу та бізнес-моделювання. Такі інтенсиви поєднують теорію з практикою й дозволяють студентам розвивати свої стартапи вже під час навчання (SET University).

Іншим прикладом проектно-орієнтованого навчання є MIT-KSE Joint Bootcamp – спільний буткемп Київської школи економіки (KSE) та Martin Trust Center for MIT Entrepreneurship, орієнтований на розвиток бізнес-моделей, валідацію стартап-ідей і формування мінімального життєздатного продукту (Київська школа економіки).

Значну роль відіграють також університетські хакатони та кейс-чемпіонати, які спрямовані на розроблення практичних рішень для бізнес-викликів. Наприклад, Hackathon при Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Учасники проходили серію тренінгів, писали коди для створення застосунків і презентували свої проекти. До оцінки студентських проектів були залучені ІТ-фахівці (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», 2020).

Значну роль у формуванні практичних компетентностей відіграють також стартап-конкурси, як-от Міжнародний Фестиваль інноваційних проектів «Sikorsky Challenge 2025», до фіналу якого увійшли 87 за такими секціями:

- Оборона і безпека;
- Енергетична стійкість і безпека, екологія та «зелена хімія»;
- Біомедична інженерія та здоров'я людини;
- Цифрова країна, промисловий хайтек та агротек;

- Sikorsky Challenge Junior (де представлені проекти учнів середніх шкіл).

Разом ці практики – курси, інтенсиви, буткемпи, хакатони та кейс-чемпіонати – формують практичні компетентності, необхідні для започаткування власної справи та роботи в інноваційному середовищі, створюють умови для міждисциплінарної роботи та підсилюють зв'язок освіти з потребами підприємницького ринку.

Важливим напрямом підтримки студентських інновацій є партнерська взаємодія університетів із бізнесом, органами влади та міжнародними організаціями. Спільні освітні та інвестиційні програми, менторська підтримка від підприємців, грантове фінансування стартапів, участь у міжнародних акселераторах сприяють підвищенню життєздатності студентських проєктів. Такі партнерства формують відкриту інноваційну екосистему, в якій університет виступає центром координації знань, ресурсів і можливостей.

Показовим прикладом інституціоналізованої взаємодії університетського середовища з державними та міжнародними інституціями є діяльність Українського фонду стартапів, який надає грантове фінансування інноваційним проєктам на ранніх стадіях розвитку, зокрема тим, що створені студентами або молодими дослідниками. Фонд функціонує за підтримки держави та міжнародних партнерів і забезпечує не лише фінансування, а й менторський супровід, експертну оцінку та доступ до глобальних інноваційних мереж (Український Фонд Стартапів. Про фонд).

Важливу роль у розвитку партнерств відіграють і міжнародні освітньо-інноваційні програми Європейського Союзу, зокрема ініціативи Erasmus+ та Horizon Europe, у межах яких українські університети реалізують спільні підприємницькі освітні проєкти, стартап-інкубатори та дослідницькі консорціуми. Участь студентів у таких програмах сприяє трансферу інноваційних практик, інтернаціоналізації стартап-екосистем та інтеграції української молоді до європейського інноваційного простору.

На національному рівні прикладом ефективної тристоронньої співпраці університетів, бізнесу та держави є мережа центрів підтримки підприємців Дія.Бізнес, що функціонує у взаємодії з освітніми установами та забезпечує студентам доступ до консультацій, освітніх програм, менторства та можливостей започаткування власної справи. Такі центри створюють інфраструктуру переходу від університетської ідеї до реального бізнес-проєкту (Дія. Бізнес. Міністерство цифрової трансформації).

Важливим прикладом партнерства університетів із глобальними технологічними компаніями є реалізація спільних освітніх програм і дослідницьких ініціатив у сфері ІТ та цифрових технологій. Зокрема, співпраця українських університетів із Google, Microsoft, Amazon Web Services та іншими міжнародними компаніями передбачає проведення навчальних курсів, сертифікаційних програм, хакатонів і дослідницьких проєктів, що підвищує цифрові та підприємницькі компетентності студентів і сприяє їхній інтеграції у глобальний ринок праці.

Відповідно до звіту Європейської комісії щодо підприємницьких навичок та способів мислення в освіті важливим напрямом є **навчання протягом усього життя**: від початкової школи до професійної підготовки та безперервної освіти. Заклади вищої освіти організовують курси підвищення кваліфікації для представників бізнесу (Інститут вищої кваліфікації. Державний торговельно-економічний університет) чи викладачів, які бажають впроваджувати інноваційні практики в освітній діяльності для розвитку критичного мислення, креативності та підприємливості у студентів; інтегрувати стартап-методи у викладання дисциплін (Експрес курс «Інновації в освіті: технології стартапів». Європейський університет). Освітній центр Українського католицького університету – Ideas Center UCU впроваджує безкоштовну програму бізнес-освіти для українських підприємців малого та середнього бізнесу, що проводиться у партнерстві зі Stanford Graduate School of Business – Stanford Ignite Ukraine – яка поєднує українських підприємців з викладачами, менторами та інвесторами світового класу з Stanford GSB (Stanford Ignite Ukraine. Ideas Center UCU, 2025).

Важливою частиною освітньої роботи Ideas Center UCU є безкоштовна освітня програма для молоді 15–17 років – Venture Camp Ukraine. Це шанс для підлітків спробувати

себе у підприємстві, розвинути критичне мислення, командну роботу та креативність (Venture Camp Ukraine. Ideas Center UCU, 2025).

У Tech StartUp School Національного університету «Львівська політехніка» вже 6 років успішно працює проєкт «Стартап Батяри». Це безплатна освітня програма та конкурс стартапів для креативних школярів, що допомагає втілювати власні ідеї, набувати практичних навичок і презентувати свої проєкти. Під час навчання учням викладають курси у різних галузях знань: від космосу до ІТ та біотехнологій і 3D-моделювання. Для реалізації цієї програми залучені ресурси Львівської політехніки. Це дає дітям змогу здобути практичний досвід роботи в сучасних лабораторіях і розвинути корисні навички. Спільно з департаментом освіти і науки Tech StartUp School Національного університету «Львівська політехніка» надає гранти учасникам, що додатково мотивує їх активно працювати над своїми проєктами та презентувати власні стартапи.

«Стартап Батяри» не лише мотивує дітей до навчання та творчості, а й виконує профорієнтаційну функцію: багато випускників програми стають студентами Львівської політехніки та повертаються сюди як ментори й викладачі, підтримуючи нові покоління учасників. «Стартап Батяри» розширює свою географію, працюючи з громадами не лише Львівської, а й Івано-Франківської області (Національний університет «Львівська політехніка», 2025).

Разом із позитивними практиками відзначимо низку системних проблем, що стримують розвиток студентського підприємництва. Серед них – фрагментарність інноваційної інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів, недостатня інтеграція підприємницьких компонентів в освітні програми, слабкі механізми комерціалізації результатів досліджень, а також недостатній рівень управлінської автономії університетських стартап-структур. Додатковим викликом є наслідки воєнних дій, що вплинули на матеріальну базу закладів освіти, мобільність студентів та інвестиційну активність бізнесу.

В умовах повоєнного відновлення особливого значення набуває формування ефективних механізмів удосконалення підтримки студентського підприємництва. До таких механізмів належить інституційна інтеграція підприємницької діяльності в стратегії розвитку університетів, створення сталих моделей фінансування стартап-екосистем через поєднання державної, грантової та приватної підтримки, розвиток регіональних інноваційних кластерів за участю університетів, бізнесу та громад. Перспективним є також запровадження системи мікрогрантів для студентських проєктів, податкових стимулів для університетських стартапів і механізмів державно-приватного партнерства у сфері інновацій.

Не менш важливим є розвиток культури підприємництва серед студентської молоді, яка передбачає формування мотивації до інноваційної діяльності, готовності до підприємницького ризику, навичок командної роботи, лідерства та стратегічного мислення. Університет у цьому контексті є середовищем соціалізації майбутніх підприємців, здатних брати участь у відновленні економіки країни, створювати нові робочі місця та впроваджувати технологічні рішення для суспільних потреб.

Таким чином, сучасні практики розвитку студентського підприємництва в провідних українських університетах демонструють поступовий перехід до комплексних інноваційних екосистем, орієнтованих на інтеграцію освіти, науки та бізнесу. Їх подальше вдосконалення в умовах повоєнного відновлення пов'язане з інституційним зміцненням університетської підприємницької інфраструктури, розширенням партнерств, цифровою трансформацією та формуванням стійких фінансово-організаційних механізмів підтримки студентських інновацій.

ВИСНОВКИ

Дослідження здійснене на основі висновків звіту Європейської комісії щодо підприємницьких навичок та способів мислення в освіті, які дали змогу структурувати

практики розвитку студентського підприємництва у вітчизняних університетах за трьома напрямками: посилення служб підтримки студентського підприємництва в закладах вищої освіти (наставництво, інкубатори та юридичні чи фінансові консультації); інтеграція підприємництва в освітні програми; навчання протягом усього життя (впровадження в університетах підтримки навчання підприємництву слухачів різного віку: від школярів до програм підвищення кваліфікації представників бізнесу, викладачів тощо).

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що в Україні відбувається фундаментальна трансформація ролі закладів вищої освіти, які поступово переходять від класичної академічної моделі до концепції «підприємницького університету», де підтримка молодіжних ініціатив стає стратегічною функцією. Найбільш дієвими виявилися практики, що базуються на екосистемному підході, поєднуючи спеціалізовану інфраструктуру, як-от інкубатори та хаби, з проектно-орієнтованим навчанням та розгалуженою мережею зовнішніх партнерств із державними структурами й міжнародними фондами. Важливим чинником стійкості цих процесів стала цифрова трансформація, яка дозволяє масштабувати успішні кейси та залучати глобальну менторську підтримку навіть у складних безпекових умовах. Разом із тим для повноцінного розкриття потенціалу студентського підприємства в період повоєнного відновлення критично необхідним є подолання фрагментарності ініціатив шляхом запровадження цільових фінансових інструментів, зокрема системи мікрогрантів, та розширення управлінської автономії університетських інноваційних структур.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні механізмів розвитку студентського підприємництва в умовах повоєнного відновлення України.

Список використаної літератури

1. Буткемп для українських стартапів від KSE та Martin Trust Center for MIT Entrepreneurship. *Київська школа економіки*. URL: <https://kse.ua/ua/mit-kse-joint-bootcamp-for-ukrainian-startups/> (дата звернення: 5.02.2026).
2. Визначено 6 переможців проекту МОН щодо створення стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів. *Міністерство освіти і науки України*. 25 жовтня 2024 року. URL: <https://mon.gov.ua/news/vyznacheno-6-peremozhstv-proiektu-mon-shchodo-stvorennia-startap-shkil-inkubatoriv-akseleratoriv> (дата звернення: 3.02.2026).
3. Від науки до інвестицій: як стартап-школи змінюють українську інноваційну екосистему. *Міністерство освіти і науки України*. 27 травня 2025 року. URL: <https://mon.gov.ua/news/vid-nauky-do-investitsii-iaak-startap-shkoly-zminiuiut-ukrainsku-innovatsiinu-ekosystemu> (дата звернення: 3.02.2026).
4. Всеукраїнська Інноваційна екосистема «Sikorsky Challenge Україна». URL: <https://www.sikorskychallenge.com/> (дата звернення: 5.02.2026).
5. Дія. Бізнес. *Міністерство цифрової трансформації*. URL: <https://business.dija.gov.ua/> (дата звернення: 5.02.2026).
6. Експрес курс «Інновації в освіті: технології стартапів». *Європейський університет*. URL: <https://courses.e-u.edu.ua/courses/ekspres-kurs-innovaciyi-v-osviti-tehnologiyi-startapiv> (дата звернення: 5.02.2026).
7. Інститут вищої кваліфікації. *Державний торговельно-економічний університет*. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read?n=Institute%20of%20higher%20qualification&uk> (дата звернення: 5.02.2026).
8. Команда ХПІ – переможець HACKATHON. *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*. 2020. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/2020/03/20/komanda-hpi-hackathon/> (дата звернення: 5.02.2026).
9. Лігоненко Л., Рєпіна І., Никифорок О., Бережницька У., Мисилок В., Овсієнко А. Перспективи розвитку підприємництва: роль університетів. *Наука та інновації*. 2023. № 19 (3). С. 15–37. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine19.03.015>

10. Мережа стартап-шкіл «Sikorsky Challenge». URL: <https://www.sikorskychallenge.com/merezha-startap-shk%D1%96I/> (дата звернення: 5.02.2026).
11. Мінцифра, Міносвіти і YEП запускають курс з інноваційного підприємництва в українських університетах. *Міністерство цифрової трансформації*. 06 серпня 2020 року. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-minosviti-i-yep-zapuskayut-kurs-z-innovatsiynogo-pidpriemnitstva-v-ukrainskikh-universitetakh/> (дата звернення: 3.02.2026).
12. Підприємницький університет YEП! URL: <https://www.yepworld.org/university> (дата звернення: 5.02.2026).
13. Tech StartUp School відкриває інноваторське майбутнє для креативних школярів. *Національний університет «Львівська політехніка»*. 9 жовтня 2025 р. URL: <https://lpnu.ua/news/tech-startup-school-vidkryvaie-innovatorske-maibutnie-dlia-kreatyvnykh-shkoliariv> (дата звернення: 4.02.2026).
14. Український Фонд Стартапів. Про фонд. URL: <https://usf.com.ua/> (дата звернення: 3.02.2026).
15. Фестиваль SIKORSKY CHALLENGE 2025. URL: <https://www.sikorskychallenge.com/post-release-xiv-festival/> (дата звернення: 3.02.2026).
16. Червона Л., Бондаренко Н. Теоретичні основи інноваційного розвитку студентського підприємництва. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2025. № (19). С. 135–147. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2025-19-135-147>
17. European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Buitrago Carvajal H., Colus F., Grumbinaitė I. Community for educational innovation: entrepreneurial skills and mindsets in education. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2025. DOI: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/7229356>
18. Galvão A. R., Marques C. S., Mendes T., Azevedo C. How Does Perceived University Support Boost Students' Entrepreneurial Intentions? *Journal of the Knowledge Economy*. 2025. № 16. P. 12698–12726. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13132-024-02441-7>
19. Ideas Center UCU. URL: <https://ideascenter.ucu.edu.ua/about> (дата звернення: 3.02.2026).
20. Iqbal J., Asghar M. Z., Asghar A., Waqar Y. Impact of entrepreneurial curriculum on entrepreneurial competencies among students: The mediating role of the campus learning environment in higher education. *Frontiers in Psychology*. 2022. № 13. Art. 950440. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.950440>
21. Jurgelevičius A., Butvilas T., Kovaitė K., Šūmakaris P. Developing an Entrepreneurial Ecosystem Framework for Student-Led Start-Ups in Higher Education. *Education Sciences*. 2025. № 15 (7). Art. 837. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15070837>
22. Kassim N. M., Alshukaili A., Zain M., Ravi A., Muneerali M., Sharif K. Effects of Entrepreneurship Education Components on Entrepreneurial Intentions in Oman. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*. 2024. № 8 (4). P. 605–639. DOI: <https://doi.org/10.1177/25151274241268283>
23. Kwetan A. K., Harjanti D. Entrepreneurial intention among students: The role of entrepreneurial education, self-efficacy, and network. *Journal of Business Management Review*. 2024. № 5 (3). P. 205–214. DOI: <https://doi.org/10.47153/jbmr53.9342024>
24. Leiva J. C. C., Escandón-Barbosa D., Moreno-Gómez J., Mora-Esquivel R. The impact of the context on the university students' start-up activities. *Management Research: The Journal of the Iberoamerican Academy of Management*. 2025. Vol. 23 (2). P. 113–135. DOI: <https://doi.org/10.1108/MRJIAM-02-2024-1510>
25. Rocha A. C. L. D., Moraes G. H. S. M. D., Fischer B. The role of university environments in promoting entrepreneurial behavior: evidence from heterogeneous regions of Brazil. *Innovation & Management Review*. 2022. Vol. 19 (1). P. 39–61. DOI: <https://doi.org/10.1108/INMR-08-2020-0112>
26. SET Bootcamp. *SET University*. 2022. URL: <https://www.setuniversity.edu.ua/en/education/set-bootcamp/> (дата звернення: 4.02.2026).
27. Stanford Ignite Ukraine. Ideas Center UCU. 2025. URL: <https://ideascenter.ucu.edu.ua/programs/stanford-ignite-ukraine> (дата звернення: 4.02.2026).
28. Utama I. D., Prabowo P., Mohd Z. Integrating Business Courses Mentorship Programs and Investment to Enhance Entrepreneurial Opportunities. *Aptisi Transactions on Technopreneurship (ATT)*. 2025. № 7 (1). P. 228–239. DOI: <https://doi.org/10.34306/att.v7i1.525>

29. Venture Camp Ukraine. Ideas Center UCU. 2025. URL: <https://ideascenter.ucu.edu.ua/programs/venture-camp> (дата звернення: 4.02.2026).

References

- Kyiv School of Economics. *Butkemp dlya ukrayinskih startapiv vid KSE ta Martin Trust Center for MIT Entrepreneurship [MIT-KSE Joint Bootcamp for Ukrainian Startups]*. <https://kse.ua/mit-kse-joint-bootcamp-for-ukrainian-startups>
- Ministry of Education and Science of Ukraine (October 25, 2024). *Viznachenno 6 peremozhchiv projektu MON shodo stvorennia startap-shkil – inkubatoriv – akseleratoriv [6 winners of the MES project on the creation of startup schools – incubators – accelerators have been determined]*. <https://mon.gov.ua/news/vyznachenno-6-peremozhtsiv-proiektu-mon-shchodo-stvorennia-startap-shkil-inkubatoriv-akseleratoriv>
- Ministry of Education and Science of Ukraine (May 27, 2025). *Vid nauki do investicij: yak startap-shkoli zminuyut ukrayinsku innovacijnu ekosistemu [From Science to Investment: How Startup Schools Are Changing the Ukrainian Innovation Ecosystem]*. <https://mon.gov.ua/news/vid-nauky-do-investytsii-iak-startap-shkoly-zminiuiut-ukrayinsku-innovatsiinu-ekosystemu>
- Vseukrayinska Innovacijna ekosistema «Sikorsky Challenge Ukrayina» [All-Ukrainian Innovation Ecosystem «Sikorsky Challenge Ukraine»]. <https://www.sikorskychallenge.com/>
- Diia.Business. Ministry of Digital Transformation. <https://business.diia.gov.ua/>
- European University. *Ekspres kurs “Innovaciyi v osviti: tehnologiyi startapiv”*. <https://courses.e-u.edu.ua/courses/ekspres-kurs-innovaciyi-v-osviti-tehnologiyi-startapiv>
- State University of Trade and Economics. *Institut vishoyi kvalifikaciyi [Institute of Higher Qualification]*. <https://knute.edu.ua/blog/read?n=Institute%20of%20higher%20qualification&uk>
- National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2020). *Komanda HPI – peremozhec HACKATHON [The KhPI team is the winner of the HACKATHON]*. <https://www.kpi.kharkov.ua/ukr/2020/03/20/komanda-hpi-hackathon/>
- Ligonenko, L., Riepina, I., Nykyforuk, O., Berezhnyska, U., Mysyliuk, V., & Ovsienko, A. (2023). *Perspektivi rozvitku pidpriemnictva: rol universitetiv [Prospects for the Development of Entrepreneurship: the Role of Universities]*. *Science and Innovation*, 19 (3), 15–37. <https://doi.org/10.15407/scine19.03.015>
- Merezha startap-shkil “Sikorsky Challenge” [Sikorsky Challenge Startup Schools Network]*. <https://www.sikorskychallenge.com/merezha-startap-shk%D1%96/>
- Ministry of Digital Transformation (August 6, 2020). *Mincifra, Minosviti i YEP zapuskayut kurs z innovacijnogo pidpriemnictva v ukrayinskih universitetah [The Ministry of Digital Economy, the Ministry of Education and YEP launch a course on innovative entrepreneurship at Ukrainian universities]*. <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-minosviti-i-yep-zapuskayut-kurs-z-innovatsiynogo-pidpriemnitstva-v-ukrayinskikh-universitetakh/>
- Pidpriemnickij universitet YEP! [Entrepreneurial University YEP!]* <https://www.yepworld.org/university>
- Lviv Polytechnic National University (October 9, 2025). *Tech StartUp School vidkrivaye innovatorske majbutnye dlya kreativnih shkolyari [Tech StartUp School opens an innovative future for creative students]*. <https://lpnu.ua/news/tech-startup-school-vidkryvaie-innovatorske-maibutnie-dlia-kreatyvnykh-shkoliariv>
- Ukrayinskij Fond Startapiv. Pro fond [Ukrainian Startup Fund. About the fund]*. <https://usf.com.ua/>
- Festival of Innovation Projects SIKORSKY CHALLENGE 2025. <https://www.sikorskychallenge.com/post-release-xiv-festival/>
- Chervona, L., & Bondarenko, N. (2025). *Teoretichni osnovi innovacijnogo rozvitku studentskogo pidpriemnictva [Theoretical foundations of innovative development of student entrepreneurship]*. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 19, 135–147. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2025-19-135-147>
- European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. Buitrago Carvajal H., Colus F., Grumbinaité I. (2025). *Community for educational innovation: entrepreneurial skills and mindsets in education*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/7229356>

- Galvão, A. R., Marques, C. S., Mendes, T., Azevedo, C. (2025). How Does Perceived University Support Boost Students' Entrepreneurial Intentions? *Journal of the Knowledge Economy*, 16, 12698–12726. <https://doi.org/10.1007/s13132-024-02441-7>
- Ideas Center UCU. <https://ideascenter.ucu.edu.ua/about>
- Iqbal, J., Asghar, MZ., Asghar, A., Waqar, Y. (2022). Impact of entrepreneurial curriculum on entrepreneurial competencies among students: The mediating role of the campus learning environment in higher education. *Frontiers in Psychology*, 13, 950440. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.950440>
- Jurgelevičius, A., Butvilas, T., Kovaitė, K., & Šūmakaris, P. (2025). Developing an Entrepreneurial Ecosystem Framework for Student-Led Start-Ups in Higher Education. *Education Sciences*, 15 (7), 837. <https://doi.org/10.3390/educsci15070837>
- Kassim, N. M., Alshukaili, A., Zain, M., Ravi, A., Muneerali, M., & Sharif, K. (2024). Effects of Entrepreneurship Education Components on Entrepreneurial Intentions in Oman. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*, 8 (4), 605–639. <https://doi.org/10.1177/25151274241268283>
- Kwetan, A. K., & Harjanti, D. (2024). Entrepreneurial intention among students: The role of entrepreneurial education, self-efficacy, and network. *Journal of Business Management Review*, 5 (3), 205–214. <https://doi.org/10.47153/jbmr53.9342024>
- Leiva, J. C. C., Escandón-Barbosa, D., Moreno-Gómez, J., Mora-Esquivel, R. (2025). The impact of the context on the university students' start-up activities. *Management Research: The Journal of the Iberoamerican Academy of Management*, 23 (2), 113–135. <https://doi.org/10.1108/MRJIAM-02-2024-1510>
- Rocha, A. C. L. D., Moraes, G. H. S. M. D, Fischer, B (2022) The role of university environments in promoting entrepreneurial behavior: evidence from heterogeneous regions of Brazil. *Innovation & Management Review*, 19 (1), 39–61. <https://doi.org/10.1108/INMR-08-2020-0112>
- SET Bootcamp. SET University. 2022. <https://www.setuniversity.edu.ua/en/education/set-bootcamp/>
- Stanford Ignite Ukraine (2025). Ideas Center UCU. <https://ideascenter.ucu.edu.ua/programs/stanford-ignite-ukraine>
- Utama, I. D., Prabowo, P., & Mohd, Z. (2025). Integrating Business Courses Mentorship Programs and Investment to Enhance Entrepreneurial Opportunities. *Aptisi Transactions on Technopreneurship (ATT)*, 7 (1), 228–239. <https://doi.org/10.34306/att.v7i1.525>
- Venture Camp Ukraine (2025). Ideas Center UCU. <https://ideascenter.ucu.edu.ua/programs/venture-camp>

Стаття надійшла до редакції 10.02.2026

Прийнято до друку 26.03.2026

Опубліковано 30.03.2026

DEVELOPMENT OF STUDENT ENTREPRENEURSHIP: ANALYSIS OF PRACTICES IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

Lesya Chervona

<https://orcid.org/0000-0002-3036-3668>

PhD in Philosophy, Senior Researcher,
Leading Researcher of Department of Interaction
between Higher Education and Labor Market,
Institute of Higher Education of the NAES of Ukraine,
9 Bastionna Str., 01014, Kyiv, Ukraine
chervona_lesya@ukr.net

Oksana Bulvinska

<https://orcid.org/0000-0002-6764-4340>

PhD in Education, Senior Researcher,
Senior Researcher of Library,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
13-b Levko Lukianenko Str., 04207, Kyiv, Ukraine
o.bulvinska@kubg.edu.ua

Nataliia Lakusha

<https://orcid.org/0000-0001-8816-3178>

PhD in Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of Philosophy Department,
Kyiv National University of Construction and Architecture,
31 Povitrianykh Syl Ave, 03037, Kyiv, Ukraine
lakusha.nm@knuba.edu.ua

The article is devoted to a comprehensive analysis of contemporary practices and tools for the development of student entrepreneurship in Ukrainian higher education institutions under conditions of global transformations and security challenges. The relevance of the study is driven by the need to identify new drivers of economic growth for Ukraine's post-war recovery, where universities are expected to become centers for the formation of innovative human capital. The purpose of the research is to systematize existing models of support for youth startups, identify barriers to their implementation, and substantiate mechanisms for improving entrepreneurial ecosystems within higher education institutions. The article provides an in-depth analysis of the activities of leading innovation platforms, such as the startup school "Sikorsky Challenge," the IdeasLab accelerator of UCU, SET University programs, and the YEP incubator network. Based on the European Commission's report on entrepreneurial skills and mindsets in education, the authors identify key organizational directions: infrastructural (establishment of coworking spaces and hubs); educational (integration of startup design into curricula through boot camps and hackathons, cooperation with businesses, government bodies, and international institutions); and lifelong entrepreneurship education. The findings indicate a gradual transition of domestic universities from fragmented initiatives toward the formation of comprehensive entrepreneurial ecosystems. It is demonstrated that the success of student innovations depends on the synergy of academic training, mentorship support, and access to international acceleration programs. At the same time, a number of systemic challenges are identified, including the lack of sustainable funding mechanisms, a low level of commercialization of research outcomes, and insufficient managerial autonomy of startup centers. The study emphasizes the importance of fostering an entrepreneurial culture as a foundation for preparing leaders capable of creating high-tech solutions to support the recovery of the national economy.

Keywords: *accelerator, business incubator, digitalization of education, entrepreneurial university, innovation infrastructure, post-war recovery, startup ecosystem, student entrepreneurship.*